

BOARD LETTER 2024

Gemeente Dalfsen

Aan de raad van gemeente
Dalfsen
t.a.v. de heer G. van Dijk
Postbus 35
7720 AA DALFSEN

Zwolle, 10 december 2023

Kenmerk:
1060056/MZK/RvH/DK/2610

Geachte leden van de raad,

In het kader van de aan ons verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2024 van gemeente Dalfsen brengen wij met deze board letter verslag uit over onze bevindingen naar aanleiding van onze interim-controle. Voor een nadere omschrijving van onze opdracht, de reikwijdte en aanpak van onze controle en overige afspraken verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging 2024.

In deze rapportage richten wij ons met name op mogelijke verbeterpunten in de bedrijfsvoering en de processen die wij hebben onderzocht in het kader van de controle van de jaarrekening. Dit heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de interne beheersing en het zelf controlerend vermogen van uw organisatie.

Tijdens onze bezoeken aan gemeente Dalfsen komen wij ook in aanraking met andere ontwikkelingen van uw gemeente en bedrijfsvoering. We bespreken graag een aantal van die andere ontwikkelingen met u. In deze board letter besteden we daarom ook aandacht aan ontwikkelingen op andere gebieden dan de processen.

Het vervolg van onze werkzaamheden voor de controle van de jaarrekening staat gepland in maart 2025.

Op basis van Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de ‘Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten’ (ViO), is vereist dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

M. Zoetman-Kiers RA
Partner BDO en extern accountant gemeente Dalfsen

Inhoudsopgave

01

Dashboard
interim-controle

02

Ontwikkelingen &
Aandachtspunten

03

Bevindingen
interim-controle

1. Dashboard interim-controle

1.1 Dashboard interim-controle

5

1. Dashboard interim-controle (1/2)

Uw interne beheersing

- ▶ Op basis van onze observaties tijdens de interim-controle concluderen wij dat de interne beheersing en controleomgeving voor zover relevant voor onze jaarrekeningcontrole van ruim voldoende niveau is.
- ▶ Wij kunnen nog niet altijd steunen op de interne beheersing in de processen; de VIC en onze controle is daarmee hoofdzakelijk gegevensgericht en achteraf.
- ▶ Tijdens de interim-controle zijn de IT-beheersingsmaatregelen in kaart gebracht. Daarbij is ten opzichte van voorgaand jaar progressie zichtbaar. Op basis van onze observaties zien wij ruimte tot verbetering met betrekking tot de logische toegangsbeveiliging van zowel I-Financiën alsook Suite4SociaalDomein (SSD).
- ▶ Voor het toegroeien naar een systeemgerichte controle is het volgende urgent (niet limitatief):
 - Actualiseren en bestuurlijk agenderen van de (fraude)risicoanalyse.
 - Doorgaan met het actualiseren van de procesbeschrijvingen van de materiële processen.
 - Beperken van superusers in de lijnorganisatie.

Onze waarnemingen bij de processen:

- ▶ Planning en Control:
 - Functiescheiding in het doorvoeren van memoriaalboekingen is procesmatig niet afgedwongen
- ▶ Inkopen & Aanbestedingen:
 - Het proces inzake inkopen en aanbestedingen is niet afgedwongen
 - Het contractenregister is niet volledig
- ▶ Omgevingsvergunningen:
 - De diepgang van de kwaliteitstoets is niet afgedwongen
- ▶ Personeel:
 - Een zichtbare inhoudelijk controle door de salarisadministratie op de outputgegevens van ONS vindt niet plaats
- ▶ Verhuur:
 - De AO/IB is opgezet, maar nog niet voldoende ingericht
- ▶ Beheersing grondexploitaties:
 - Totstandkoming van aannames en uitgangspunten zijn uitbesteed, als gevolg hiervan verdient de waarborging van kennis en verantwoordelijkheid binnen gemeente Dalfsen aandacht, ook omdat nieuwe langdurige exploitaties op korte termijn gaan opstarten of zijn opgestart in 2024

	Opzet/ bestaan 2024	Opzet/ bestaan 2023	VIC
Planning & Control			
Inkopen & Aanbestedingen			
Personeel			
Belastingen			-
Omgevingsvergunningen			
Verhuur			
Subsidiebeheer			
Sociaal Domein			
Participatiewet			
Grondexploitaties			
Verbonden partijen			
Beheersing specifieke uitkering			

Legenda

- geen waarneming
- nieuwe bevinding
- onvoldoende
- verbetermogelijkheden
- eerder gerapporteerd - progressie
- toereikend (opgevolgd)

1. Dashboard interim-controle (2/2)

Ontwikkelingen en aandachtspunten

- ▶ Boekjaar 2024 is het tweede jaar dat gemeente Dalfsen een rechtmatigheidsverantwoording opneemt in de jaarrekening. Het landelijk wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is nog niet afgerond. Gemeente Dalfsen heeft zelf een aanpassing van de financiële verordening verwerkt. Daarin is van belang dat de verantwoordingsgrens specifiek benoemd wordt. De samenwerking met de VIC van gemeente Dalfsen ervaren wij als prettig en constructief.
- ▶ Enkele wijzigingen na de publicatie van de aangepaste Kadernota Rechtmatigheid 2024.
- ▶ Sinds dit jaar is de Europese NIS2 (Network and Information Security 2) richtlijn van kracht gegaan en zijn overheidsorganisaties aangemerkt als essentiële sector. Dit onderwerp heeft daarom in onze controle en in deze board letter verhoogde aandacht.
- ▶ Update wijzigingen BBV en aandacht voor de Wet DBA.
- ▶ Toepassing duurzaamheidsverantwoording binnen gemeenten.
- ▶ Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024:
 - Onderbouwing schattingen en uitgangspunten (nieuwe) grondexploitaties;
 - Onderbouwing voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen;
 - SiSa-bijlage en onderbouwingen SPUK-regelingen.

2. Ontwikkelingen & Aandachtspunten

2.1	<u>Rechtmatigheidsverantwoording</u>	8
2.2	<u>Informatiebeveiliging en cybersecurity</u>	10
2.3	<u>Financiële positie</u>	12
2.4	<u>Wet DBA & relevante wijzigingen in het BBV</u>	13
2.5	<u>Duurzaamheidsverantwoording</u>	15
2.6	Aandachtspunten bij de jaarrekeningcontrole	17

2.1 Rechtmatigheidsverantwoording (1/2)

Rechtmatigheidsverantwoording

Het college heeft voorgaand jaar voor het eerst expliciet verantwoording afgelegd over de financiële rechtmatigheid. De totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording is een proces met interactie tussen verschillende gremia dat start bij het bepalen van de verantwoordingsgrens door de raad. Deze verantwoordingsgrens heeft gemeente Dalfsen vastgesteld op 1% van de lasten inclusief onttrekking reserves. Dit is gelijk aan de wettelijke materialiteit die in het kader van de jaarrekeningcontrole over 2024 door ons wordt gehanteerd.

De verantwoordingsgrens is door gemeente Dalfsen niet specifiek benoemd in het controleprotocol. Vanuit de financiële verordening 2024 wordt verwezen naar het “Controleprotocol 2023 t/m 2026”. De verantwoordingsgrens dient formeel benoemd te worden in het controleprotocol of de financiële verordening. Wij vragen de gemeente om de verantwoordingsgrens van 1% expliciet toe te lichten in één van deze stukken.

Wijziging wet - en regelgeving

Het landelijk wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is nog niet afgerond. Bij het schrijven van deze board letter zijn de wijzigingen in het BBV en BADO in verband met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording voor advisering voorgelegd aan de Raad van State. Wijzigingen met betrekking tot de wettelijke materialiteit in het kader van de jaarrekeningcontrole en de bandbreedte voor de verantwoordingsgrens zijn niet te verwachten.

Nieuwe kadernota rechtmatigheid

Op 22 oktober 2024 is de aangepaste Kadernota Rechtmatigheid 2024 gepubliceerd. Na het jaar van invoering heeft de Commissie BBV vragen, ervaringen, aanbevelingen en adviezen ontvangen. Deze hebben geleid tot aanpassingen in de Kadernota Rechtmatigheid 2024.

De belangrijkste wijzigingen in de Kadernota Rechtmatigheid 2024 zijn:

- ▶ Tekstuele aanpassing in de modelverantwoording ten aanzien van de geconstateerde bevindingen, specifiek in relatie tot de omvang van niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten, lasten en balansmutaties en welk deel acceptabel is op basis van de vastgestelde afspraken.
- ▶ Een aangepast hoofdstuk 2 om het bestuurlijk belang van rechtmatigheid voor raadsleden te verduidelijken.
- ▶ Een overzicht is opgesteld dat als voorbeeld kan dienen op welke wijze de (begrotings)onrechtmatigheden inzichtelijk kunnen worden gemaakt en in de rechtmatigheidsverantwoording kunnen worden opgenomen met daarbij de vermelding van fouten en/of onduidelijkheden (tabel uit de Q&A van november 2023).
- ▶ Verduidelijking wanneer overschrijdingen ten aanzien van wel of niet tijdig melden als onrechtmatig worden beschouwd. Daarnaast verduidelijking van wanneer welke begrotingsonrechtmatigheden als gevolg van overschrijding van lasten en/of investeringen als acceptabel (passend in het beleid) worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel).
- ▶ Het niet meer in de rechtmatigheidsverantwoording hoeven opnemen van geconstateerd misbruik waarbij het M&O-beleid is toegepast en heeft geleid tot bijvoorbeeld terugvorderingen en het opleggen van sancties. De jaarrekening is in deze situatie immers getrouw en de financiële effecten van het misbruik zijn teniet gedaan. Wel dient via de paragraaf bedrijfsvoering inzicht te worden gegeven in de aard en (financiële) impact van het bij de gemeente geconstateerde misbruik.

Wij houden u uiteraard op de hoogte omtrent de ontwikkelingen op dit vlak en de mogelijke impact hiervan op uw gemeente en de jaarrekeningcontrole.

2.1 Rechtmatigheidsverantwoording (2/2)

Doorontwikkeling VIC

In 2024 heeft u het tweejaarlijkse interne controleplan - “Doorontwikkeling van de control functie” - vastgesteld. Gemeente Dalfsen heeft een belangrijke coördinerende rol voor de VIC bepaald ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording. U heeft de processen zo ingericht dat met name de VIC-werkzaamheden, vastleggingen en uitkomsten de basis vormen voor de rechtmatigheidsverantwoording. De verantwoordelijkheden voor de rechtmatigheidsverantwoording liggen veel breder, alle organisatieonderdelen en het voltallige college zijn hiervoor verantwoordelijk. Wij zien dat de diepgang van de rechtmatigheidsverantwoording in het interne controleplan goed is.

De ambitie van gemeente Dalfsen is het door ontwikkelen van de gegevensgerichte controleaanpak naar een proces- en deels systeemgerichte controleaanpak. Het toetsen op de werking van systemen of het eventueel aanvullen met gegevensgerichte werkzaamheden kan ook bij de teams zelf (eerste lijn) of in de tweede lijn worden belegd. Dan acteert de VIC steeds meer als derde lijn waarbij het hun taak is de betrouwbaarheid van informatievoorziening van de eerste en tweede lijn te beoordelen. De VIC kan in dat geval meer acteren als derde lijn waarbij het de taak van de VIC is de betrouwbaarheid van informatievoorziening van de eerste en tweede lijn te beoordelen. Dan verschuift ook de rol van ‘de VIC als onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording naar ‘de VIC als bevestiging van de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording van de verschillende teams’. Op basis van uw ambitie is dit een ontwikkeling die u nog kunt maken en die u helpt meer in control te zijn in de lijn, fouten te voorkomen en het lerend vermogen in de organisatie te vergroten.

Wij merken daarbij op dat gemeente Dalfsen afgelopen boekjaar heeft geïnvesteerd in het digitaliseren van de opzet van processen. Dit vormt een belangrijk aanknopingspunt om de controles meer in de eerste en tweede lijn te beleggen. Tevens maakt dit de organisatie ook minder kwetsbaar bij personele wisselingen.

Samenwerking VIC

De samenwerking met de VIC is belangrijk voor de uitvoering van onze controleopdracht. Wij ervaren deze samenwerking als prettig en constructief. Het belang van een tijdige afstemming van werkzaamheden en selecties van de interne controles zorgen voor een betere controle en voorkomen ‘controle op controle’.

Wij maken zoveel mogelijk gebruik van de door u uitgevoerde (verbijzonderde) interne controlewerkzaamheden. Vooraf heeft hierover afstemming plaatsgevonden met VIC, zodat de juiste werkzaamheden door u worden gedaan wat een korte doorlooptijd van de controle bevordert. De tijdigheid van de werkzaamheden van VIC is van belang en zorgen voor een betere controle en voorkomen ‘controle op controle’.

In het kader van een goede samenwerking hebben wij onder andere onze werkprogramma’s ten aanzien van aanbestedingsrechtmatigheid en dossiercontroles sociaal domein met de organisatie gedeeld. Daarnaast zorgen wij voor het tijdig maken van selecties, zodat dit de VIC niet belemmert in haar uitvoering.

2.2 Informatiebeveiliging en cybersecurity (1 / 2)

Vanuit onze natuurlijke adviesrol attenderen wij u graag op een aantal ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging. Digitale weerbaarheid is hierin een belangrijk thema, mede door de toenemende eisen voor digitale veiligheid vanuit Europese wet- en regelgeving. Om de juiste weerbaarheid te bereiken dient een zorgvuldige afweging te worden gemaakt tussen het implementeren en continu bewaken van beheersingsmaatregelen en het accepteren van risico's anderzijds. Lokale overheden zijn in toenemende mate afhankelijk van de continuïteit van IT-systemen en digitale verbindingen met de buitenwereld, waardoor verstoring, uitval of een cybersecurity incident grote gevolgen kan hebben.

Op basis van onze cyber in de audit aanpak hebben wij in afstemming met uw CISO een drietal hoofdthema's op het gebied van cybersecurity besproken:

1. Security Governance & Management

Dit thema ziet toe op inzicht in het IT-landschap en kritieke IT-systemen, aanwezigheid van een informatiebeveiligingsbeleid, verantwoordelijkheden rondom informatiebeveiliging beleggen, informatiebeveiligingsbewustzijn, IT-risicomanagement, classificatie van data en/of IT-systemen, en leveranciersmanagement.

Op basis van onze werkzaamheden ten aanzien van dit thema hebben wij geconstateerd dat gemeente Dalfsen over een actueel informatiebeveiligingsbeleid beschikt. Ook hebben wij begrepen dat dataclassificatie voor relevante systemen is uitgevoerd. Informatiebewustzijn bij de medewerkers van gemeente Dalfsen wordt gecreëerd door verschillende trainingen. Iedere dinsdag krijgen medewerkers een mail van Sir Askalot met daarin een inspirerende vraag over informatiebeveiliging. Tevens is een verplichte training ingericht, zowel voor huidige medewerkers als voor nieuwe medewerkers als onderdeel van de onboarding.

2. Beveiliging van IT-systemen

Om kwetsbaarheden tegen te gaan is het van belang om IT-systemen te beveiligen. Dit houdt in dat uw organisatie de IT-systemen op een consistente manier conform de BIO configureert zodat cybersecurityincidenten, ongeautoriseerde handelingen en gijzeling van data kunnen worden tegengegaan. SSC ONS zorgt voor het beheer van de servers van gemeente Dalfsen. Wij hebben begrepen dat deze organisatie heeft gezorgd dat netwerksegmentatie is ingericht tussen beheer- en productieverkeer. Tevens is hardening van servers ingericht en worden in samenwerking met de CISO van gemeente Dalfsen maandelijks patches doorgevoerd. Op alle werkstations en servers is daarnaast antivirus software geïnstalleerd. Wij merken op dat de CISO in nauw contact staat met SSC ONS, maar dat deze organisatie geen inzicht geeft in getroffen IT beheersingsmaatregelen middels een ISAE3402 of SOC 2 assurance verklaring. Dit zouden wij bij een dergelijke organisatie wel verwachten.

3. Security operations

Security operations heeft betrekking op de activiteiten en getroffen maatregelen uitgevoerd door de organisatie om cybersecurity kwetsbaarheden te monitoren, preventief tegen te gaan, te onderzoeken en te reageren.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat gemeente Dalfsen voor de interne organisatie een procedure incidentmanagement heeft opgesteld voor het tijdig signaleren en melden van informatiebeveiligingsincidenten. Voor het preventief tegengaan en onderzoeken van kwetsbaarheden is de organisatie afhankelijk van externe leverancier SSC ONS. Wij hebben begrepen dat deze partij onder andere een vulnerability scanning uitvoert en periodiek pentesten laat uitvoeren. In aanvulling daarop heeft de gemeente Dalfsen ook in samenwerking met studenten een pentest uitgevoerd op de eigen SaaS-omgevingen.

2.2 Informatiebeveiliging en cybersecurity (2/2)

NIS2- digitale weerbaarheid verankerd in wet- en regelgeving vanuit de EU

Om de digitale weerbaarheid van organisaties te verhogen is de NIS2 (Network and Information Security 2) richtlijn vanuit de EU vastgesteld. De NIS2 richtlijn is een update van de in 2016 ingevoerde NIS-richtlijn. In Nederland ook wel bekend als NIB2 (Netwerk- en informatiebeveiligingsrichtlijn) en/of de Wbni (Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen). Lokale overheden zijn door de NIS2 aangewezen als organisaties die van vitaal belang zijn voor de samenleving waardoor ook gemeente Dalfsen verplicht is de NIS2-maatregelen te implementeren. In Q4 2024 wordt NIS2 naar Nederlandse wetgeving vertaald en nadien van kracht onder de noemer 'Cyberbeveiligingswet'.

Belangrijk is dat NIS2 aanvullende eisen stelt, die niet volledig door de huidige Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) worden afgedekt. Dit betekent dat in de komende periode additionele maatregelen moeten worden getroffen ten einde aan NIS2 te voldoen.

De volgende verplichtingen vallen onder NIS2:

- ▶ **Zorgplicht:** organisaties dienen een risicobeoordeling uit te voeren en op basis daarvan passende maatregelen te nemen om hun diensten te beveiligen.
- ▶ **Opleidingsplicht:** bestuursorganen dienen opgeleid te zijn, en optioneel ook werknemers, om cyberrisico's te identificeren, impact te bepalen en beveiligingsmaatregelen te selecteren.
- ▶ **Meldplicht:** cyberincidenten dienen binnen 24 uur bij de toezichthouder te worden gemeld. Tevens dient een cyberincident ook bij een sectorspecifiek Computer Security Incident Response Team (CSIRT) te worden gemeld, wat eventueel hulp en bijstand kan verlenen.
- ▶ **Toezicht:** een onafhankelijk toezichthouder zal naleving van de verplichtingen uit de richtlijn borgen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat gemeente Dalfsen de basis voor informatiebeveiliging goed op orde heeft in vergelijking met andere organisaties. Uiteraard bestaan ook aandachtspunten.

Naar aanleiding van de geconstateerde gaps worden uitdagingen verwacht op het gebied van:

- Het implementeren van een gedegen incident management procedure, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende typen incidenten. De bestaande procedure dient hiervoor herijkt te worden, doordat de procedure momenteel beperkt is tot datalekken en ICT-incidenten. Gemeente Dalfsen heeft de wens uitgesproken hierin meer op te trekken met partners in de regio.
- Implementeren van een SIEM/SOC oplossing. Wij hebben begrepen dat hier momenteel wel een project voor loopt.

2.3 Financiële positie

Huidige financiële positie en verwachte financiële positie

De financiële positie op basis van de jaarrekening 2023 en de begroting 2024 van gemeente Dalfsen lijkt, op basis van het door de provincies opgestelde gemeenschappelijk financieel toezichtkader, ruim voldoende, waarbij de kengetallen allen in de categorie ‘minst risicovol’ vallen. Volgens de normen in het GTK is het weerstandsvermogen ook ruim voldoende.

Op basis van de kadernota en primaire begroting 2025 van gemeente Dalfsen lijkt de financiële positie minder positief. Voor 2025 wordt een negatief saldo verwacht van € 1,4 miljoen, dat in 2026 en 2027 zal oplopen tot respectievelijk € 2,8 miljoen en € 2,0 miljoen. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de inkomsten vanuit het Rijk teruglopen, terwijl de kosten toenemen als gevolg van inflatie, vergrijzing en de toename van taken. Een uitdaging is dan ook het beperken en beheersen van de verwachte tekorten.

Voorspellend vermogen

In een gemeente is een scheiding van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (dualisme) kenmerkend. Deze governance verhoudingen vormen de basis voor het proces “begroting en verantwoorden” (P&C cyclus) en is daarmee een belangrijk proces bij gemeente Dalfsen. Uit de jaarrekening 2023 blijkt dat sprake is van afwijkingen tussen begrote baten en lasten en werkelijke baten en lasten.

Gemeente Dalfsen heeft de basis hiervan goed op orde. Zo is al sprake van een procesuitwerking en wordt zichtbaar dat in CMT ook een en ander is besproken.

In ons accountantsverslag 2023 hebben wij u geadviseerd het voorspellend vermogen te verbeteren. Mede in dat kader adviseren wij het volgende:

- De afdeling financiën gestructureerd en gecentraliseerd tussentijdse monitoring uit te laten voeren op de voortgang van budgetten (realisatie versus begroting).
- Analyses op te stellen waaruit blijkt voor welke baten en lasten de voorspelbaarheid beperkt is en hoe dit verbeterd kan worden (‘backtesting’). Ook raden wij aan tussentijds balansposten te analyseren.

2.4 Update wijzigingen in het BBV en Wet DBA

1/2

Wet DBA: Kwalificatie van arbeidsrelaties

Het aantal zelfstandigen zonder personeel (ZZP) is de afgelopen jaren flink gestegen. Een deel van deze groep kwalificeert als schijnzelfstandige. Dit betekent dat op basis van wet- en regelgeving eigenlijk sprake is van een arbeidsovereenkomst. Het kabinet vindt deze situatie onwenselijk, omdat de beschermende werking van het arbeidsrecht wordt ontlopen en het sociale stelsel onder druk komt te staan. Daarom zet het kabinet de komende jaren in op het aanscherpen van regels en handhaving.

Vanaf 1 januari 2025 gaat de Belastingdienst weer volledig handhaven. Hierdoor kunnen naheffingsrisico's ontstaan. Daarnaast werkt het kabinet aan nieuwe wetgeving voor de beoordeling van arbeidsrelaties. In het Hoofdlijnenakkoord is te lezen dat de nieuwe wetgeving meer nadruk zal leggen op de vraag of het werk een kernactiviteit van de organisatie vormt en zij aan zij met werknemers wordt verricht. In dat geval zal eerder sprake zijn van een arbeidsovereenkomst. De nieuwe wetgeving zal naar verwachting niet eerder ingaan dan 1 januari 2026.

Organisaties die werken met zelfstandigen die eigenlijk werknemer zijn lopen financiële risico's. Zo is er vanaf 1 januari 2025 sprake van een naheffingsrisico vanuit de Belastingdienst. Ook kunnen zelfstandigen die eigenlijk werknemer zijn vorderingen instellen op grond van arbeidsrechtelijke verplichtingen en kunnen verplichte pensioenregelingen leiden tot pensioenvorderingen. Om dergelijke risico's te voorkomen is het voor organisaties die zelfstandigen inhuren van belang om de huidige inhuur van zelfstandigen en het inhuurproces onder de loep te nemen.

Wij begrijpen dat gemeente Dalfsen op de hoogte is van het mogelijk vervallen van het handhavingsmoratorium. Gemeente Dalfsen onderzoekt in hoeverre deze risico's gemitigeerd kunnen worden, onder andere door het gebruik van ZZP'ers te verminderen.

Update BBV: Notitie Overhead

De commissie BBV heeft in de notitie Overhead 2023 de regelgeving met betrekking tot de toerekening van Overhead geactualiseerd, verduidelijkt en samengevoegd in één notitie. De notitie is van toepassing vanaf begroting 2025. De belangrijkste uitspraken en aanbevelingen zijn als volgt:

- **Stellige uitspraak:** Voor de berekening van de tarieven voor de lokale heffingen moet de methodiek voor toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. Deze methodiek mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead.
- **Stellige uitspraak:** De definitie van overhead is aangescherpt waardoor alle functies die onderdeel uitmaken van een specifieke taak geen onderdeel zijn van de overhead.
- **Aanbevelingen:** De commissie adviseert overhead niet bij de begroting vorm te geven maar door middel van de financiële verordening of door een notitie overhead aan de gemeenteraad voor te leggen en deze periodiek te herzien. In deze nota neemt de gemeente keuzes op ten aanzien van: kaderstelling, methodiek en onderscheiding primaire processen en overhead.

Update BBV: Notitie Rente

De belangrijkste wijziging uit de notitie rente betreft een aanpassing in de toerekening van de rentelasten aan de grondexploitaties. Tot en met 2023 is het alleen toegestaan de werkelijke rente over het vreemd vermogen (naar rato) toe te rekenen aan de grondexploitaties. Dit geldt tevens voor de toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 (en eventueel 2024) wordt voor grondexploitaties geen onderscheid meer gemaakt in het BBV, waardoor de rentetoerekening plaatsvindt op basis van de reguliere omslagrente. Door de relatief kleine positie aan bestaande grondexploitaties is de impact voor gemeente Dalfsen kleiner.

Wij adviseren een weloverwogen keuze te maken in het toepassen van de toerekening van rente aan het eigen vermogen en de voorzieningen.

2.4 Update wijzigingen in het BBV en Wet DBA

2/2

Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken

De belangrijkste wijzigingen in de notitie grondexploitatie zien toe op de omgevingswet, die onder andere hebben geleid tot een aanpassing van de lijst met verhaalbare kostensoorten. Deze wijzigingen zijn ingegaan per 1 januari 2024, in verband met de invoering van de Omgevingswet. Deze wijzigingen hebben met name invloed op verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid. De overige wijzigingen zien met name toe op de voorwaarden voor warme gronden, de voorbereidingskosten en gemengde projecten. Daarnaast is de rentetoerekening, zoals hierboven is toegelicht gewijzigd.

Impact nieuw pensioenstelsel op voorziening Wethouderspensioenen

De regering heeft besloten dat met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel ook de Appa-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers in een pensioenfonds ondergebracht moeten worden. Wij attenderen u op de eind oktober hierover gepubliceerde Q&A door de commissie BBV. Wij houden u uiteraard op de hoogte omtrent de ontwikkelingen op dit vlak en de mogelijke impact hiervan op gemeente Dalfsen en de jaarrekeningcontrole. De verwachting is dat dit nog geen impact zal hebben op de jaarrekening 2024.

2.5 Duurzaamheidsverantwoording

1/2

Context & ontwikkelingen

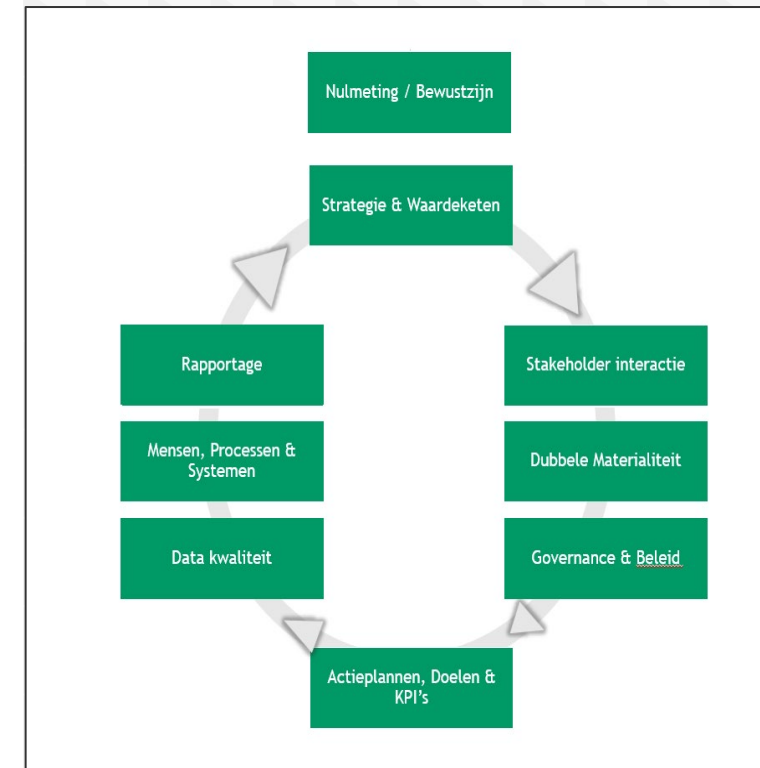
Voor grote, niet-beursgenoteerde ondernemingen is het vanaf 2025 verplicht te rapporteren over de impact van hun activiteiten op duurzaamheid (de CSRD). In deze regels is vastgelegd waarover verantwoording moet worden afgelegd, waarbij een actieve dialoog met de belangrijkste belanghebbenden een wezenlijk onderdeel vormt. Deze standaarden verdelen duurzaamheid in drie onderdelen: ESG (environment, social, governance).

Voor gemeenten geldt deze verplichting nog niet. Gemeenten vervullen echter wel een belangrijk rol bij het realiseren van verduurzaming in de samenleving vanuit hun maatschappelijke en regisserende rol. Denk aan de regionale energiestrategie (RES), het toezicht op energie labels van kantoorgebouwen in de gemeente en de aandacht voor meer circulariteit in de bouwopgaven. Tal van gemeenten maken inmiddels afspraken en sluiten zich aan bij diverse initiatieven. Een goed voorbeeld hiervan is het SDG-initiatief van de VNG (<https://www.sdg nederland.nl/>) waar naast gemeente Dalfsen circa 140 gemeenten bij zijn aangesloten. Een bredere en diepere uitwerking van duurzaamheid wordt gevonden in het gedachtegoed van 'brede welvaart', een begrip dat meer gangbaar is binnen overheden en bijvoorbeeld ook door CBS wordt gemonitord.

Gemeente Dalfsen is aangesloten bij het SDG-initiatief en zet daarmee stappen in het kader van duurzaamheid. Eind 2019 is het 'Beleidsplan2.0 Duurzaamheid 2018-2025' herijkt en vastgesteld, waarin de ambities, doelen en opgaven ten aanzien van de energietransitie zijn opgenomen om een duurzaam leefbare gemeente te zijn. Hierbij wordt gewerkt met tweejaarlijkse uitvoeringsplan en monitoring, het laatste uitvoeringsplan dateert van eind 2022.

Alle activiteiten die gemeenten bedenken en uitvoeren komen nog maar beperkt concreet en meetbaar terug in beleid en verantwoording. Dit blijkt ook uit onderzoek dat de Rijksuniversiteit Groningen voor BDO heeft uitgevoerd in 2023 en waarvan begin 2025 een actualisatie wordt gepubliceerd.

Deze observaties en de CSRD die voor het bedrijfsleven gaat gelden, hebben geleid tot de oprichting van "the coalition of the willing", een samenwerking van o.a. gemeenten, banken, BDO en het CBS. Door deze groep is een concept handreiking opgesteld om decentrale overheden te ondersteunen bij het selecteren, structureren en inzicht bieden in de voor hen meest relevante duurzaamheidsthema's. Deze handreiking gaat ook in op de wijze waarop u als gemeente deze informatie in uw begroting en jaarstukken kunt opnemen, zodat hierin ook de gewenste transparantie ontstaat voor uw belanghebbenden.

2.5 Duurzaamheidsverantwoording

2/2

Alhoewel nog geen wettelijke plicht bestaat voor gemeenten hierover te rapporteren, krijgen gemeenten wel steeds meer te maken met dit thema vanuit de waardeketen van bedrijven en banken waartoe gemeenten ook behoren. Het is niet ondenkbaar dat op termijn ook voor gemeenten een rapportageverplichting over de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren volgt. Hierover is geen verdere informatie bekend, anders dan dat het Ministerie van Binnenlandse Zaken zich hier over buigt en al dan niet via de Commissie BBV een nadere duiding aan geeft.

Duurzaamheidsindicatoren

Met de betrokkenheid van het CBS bij de totstandkoming van de concept handreiking is gerealiseerd dat een set aan relevante indicatoren is opgesteld. Het CBS heeft van veel van deze indicatoren data beschikbaar, dan wel werkt aan de ontsluiting en monitoring hiervan. Het voordeel hiervan is dat voor gemeenten de externe data zodoende eenvoudig beschikbaar is, naast de eigen data.

Hoe de uitdaging van duurzaamheidsverantwoording aan te gaan?

Wij adviseren u kennis te nemen van de handreiking zodra deze beschikbaar komt en een dialoog aan te gaan tussen college en raad over de route om tot meetbaar en transparant beleid hierop te komen. Zolang nog geen sprake is van verplichte toepassing is er alle ruimte om keuzes in de indicatoren of duurzaamheidsthema's te maken, bij voorbeeld door te starten met de meest belangrijke qua impact. Deze ervaring kunt u inzetten om het inzicht en de verantwoording stap voor stap te verrijken. Tegelijkertijd verwachten wij de komende periode nog meer informatie en praktische handvatten en zal op termijn ook vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken, dan wel vanuit de commissie BBV een reactie volgen.

In 2025 zal de gemeente Dalfsen het duurzaamheidsbeleid actualiseren en zal dit in de gemeenteraad worden vastgesteld. De gemeente Dalfsen laat haar beleidmedewerkers duurzaamheid zich nu verdiepen in de CSRD. Daarbij zullen de resultaten van de verdieping worden meegenomen bij een eventuele implementatie van de CSRD.

2.6 Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024

Speerpunten controleplan

Voortgang aandachtspunten 2024 zoals opgenomen in het controleplan 2024

Het controleplan 2024 is door ons gedeeld met de ambtelijke organisatie. Op basis van het controleplan 2024 zijn de aandachtspunten voor de jaarrekening(controle) 2024 de volgende:

Aandachtspunt / speerpunt	Opvolging 2024
De rechtmatigheidsverantwoording is in 2023 ingevoerd. Gemeente Dalfsen heeft, met een goed functionerend VIC-functie, al een sterk interne controle apparaat. Wij adviseren een integrale visie op interne beheersing op te stellen vanuit verschillende perspectieven, zoals getrouwheid, rechtmatigheid, fraude en fiscaliteit rekening houdend met de regionale context waarin gemeente Dalfsen zich bevindt.	Wij toetsen de getrouwheid van de opgestelde toelichting van de rechtmatigheidsverantwoording op juistheid en volledigheid. De omvang van het risico is afhankelijk van de hoogte van de verantwoordingsgrens en het aantal opgenomen bevindingen.
De rol van bestuurders en toezichthouders bij het voorkomen en detecteren van fraude wordt belangrijker. De komende jaren zal vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie.	Wij beoordelen de minimaal vereiste functiescheidingen rondom kritische processen zoals inkopen, betalingen en schattingsposten. Daarnaast beoordelen wij in het kader van frauderisico's de bevoegdheden van medewerkers binnen gemeente Dalfsen.
De waardering van de bouwgronden in exploitatie bevatten een significant schattingselement ten aanzien van de toekomstige opbrengsten en kosten. Vanuit de jaarrekeningcontrole zal nadrukkelijke aandacht worden besteed aan de onderbouwingen en het schattingsproces behorend bij de bouwgronden in exploitatie.	Wij toetsen de bepaling van de waarde van de grondexploitaties, waarbij wij specifiek aandacht besteden aan de kwaliteit van het schattingsproces. Daarnaast toetsen wij de waardering aan marktuitgangspunten en referenties.
Sinds de invoering van het sociaal domein bij gemeenten leidt de verantwoording van de gemaakte kosten tot relatief veel moeilijkheden. Aantonen van geleverde prestaties is hierbij een belangrijk thema, alsmede de rol van derde partijen en de late aanlevering van gegevens ter opname in uw jaarrekening.	Wij toetsen de verantwoorde lasten aan de wettelijke bepalingen/landelijke eisen en uw eigen afspraken.
Voorzieningen zijn onderhevig aan subjectieve inschattingen van het management. Deze zien onder andere toe op de voorziening voor dubieuze debiteuren, toekomstige onderhoudsuitgaven, toekomstige personele uitgaven en voorzieningen voor mogelijke verliezen. Het subjectieve karakter maakt dat deze posten foutgevoelig zijn en in minder mate worden ondervangen door routinematige processen.	Wij toetsen de gebruikte gegevens, gedane inschattingen en onderbouwingen op basis van onze kennis en ervaring. Daarnaast toetsen wij ook of de schattingen consistent zijn toegepast en of geen sprake is van oneigenlijke beïnvloeding van de schattingen.

2.6 Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024

Speerpunten voor de jaarrekening

Proces jaarrekeningcontrole

Vorig jaar hebben wij aandacht gevraagd voor de structurele bezetting van het team, het waarborgen van kennisoverdracht en het maken van haalbare afspraken voor de raad, uw organisatie en voor ons als accountant.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning en is zelden een volledig voorzienbaar proces. De uitbreiding van de SiSa-regelingen, wijzigingen in wettelijke vereisten, afhankelijkheid van andere (derde) partijen, zijn voorbeelden van factoren waar wij tijdens de controle mee te maken krijgen. Dit vraagt de nodige flexibiliteit van zowel ons als accountants als van de gemeentelijke organisatie.

Proces totstandkoming SiSa-bijlage

Voorgaand jaar heeft het opstellen van de SiSa-verantwoording zowel gemeente Dalfsen als BDO veel tijd en energie gekost, vooral ook omdat veel informatie uit de eerste lijn (primair verantwoordelijke afdelingen) moet komen. De kwaliteit en tijdigheid van deze oplevering is als positief ervaren door ons. Het waarborgen hiervan is een belangrijk aandachtspunt.

Tijdens de uitvoering van de interim-controle zijn wij hierover met u in gesprek geweest om te kijken naar de mogelijkheden om dit proces te verbeteren voor de komende jaarrekeningcontrole.

Wij hebben met de SiSa-coördinator afspraken gemaakt om het proces tot het verzamelen en voorbereiden van de SiSa werklijsten en SiSa verantwoording te stroomlijnen. Daarbij zijn ook de verwachtingen geschetst van beide kanten. Belangrijkste verwachtingen daarbij zijn de minimale vereisten vanuit de SiSa verantwoording, het tijdig delen van voorbeelddocumentatie en andere specifieke aandachtspunten hierin.

Voorziening beheer en onderhoud

Gemeente Dalfsen heeft ultimo 2023 € 1,0 miljoen aan onderhoudsvoorzieningen ten behoeve van het beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen opgenomen in de jaarrekening. Het doel van deze voorziening betreft het egaliseren van kosten. De onderhoudsvoorziening betreft een belangrijke schattingspost in de jaarrekening, waarbij een gedegen totstandkoming van groot belang is. We hebben tijdens de interim-controle inzicht verkregen in de totstandkoming en de betrokken partijen.

Op basis van dit inzicht zullen wij onze uitvraag van stukken bepalen voor de jaarrekeningcontrole. Wij vragen met name aandacht te vestigen op het onderbouwen van de uitgangspunten en aannames bij het opstellen van de voorziening.

Voor gemeente Dalfsen geldt dat de actualisatie van de onderhoudsplannen in maart 2024 hebben plaatsgevonden. Het “Beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen 2024 - 2028” is een actualisatie en aanpassing van het beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen 2019 - 2023. De actualisatie leidt tot een nieuwe opbouw van de voorziening, en heeft daarmee ook impact op de financiële positie. Dit betreft een aandachtspunt voor de controle.

Onderbouwing schattingen en uitgangspunten (nieuwe) grondexploitaties

Wij merken, in lijn met voorgaand jaar, op dat de afhankelijkheid van gemeente Dalfsen van deze deskundige aanzienlijk is en dat hierdoor kennis minder in de organisatie wordt geborgd. Voor de jaarrekening vragen we aandacht te hebben voor de onderbouwing van schattingen, uitgangspunten en voor juiste verwerking van gegevens in het MPG en de jaarrekening, met name ook ten aanzien van nieuw opgestarte exploitaties.

3. Bevindingen interim-controle jaarrekening

3.1	<u>Controleaanpak</u>	20
3.2	<u>Onze werkzaamheden bij de processen</u>	22
3.3	<u>Overzicht van onze bevindingen bij de processen</u>	23
3.4	<u>Overzicht van onze bevindingen inzake de IT General Controls</u>	24

3.1 Controleaanpak

Controleaanpak en doel van de interim-controle

Het doel van de jaarrekeningcontrole is een oordeel tot uitdrukking brengen over de getrouwheid van de jaarrekening van gemeente Dalfsen. De controle heeft onder meer betrekking op het overwegen van de interne beheersing die voor het opstellen van de jaarrekening relevant is, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden passend zijn, maar niet met het doel een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing tot uitdrukking te brengen. Het gaat hierbij niet alleen over de kwaliteit van de accountantscontrole, maar ook over de wijze waarop gemeente Dalfsen hiervan kan profiteren.

Op basis van onze bevindingen bij deze werkzaamheden, geven wij, in het kader van onze natuurlijke adviesfunctie, in deze board letter aanbevelingen over de opzet van de administratieve organisatie en berichten wij u over vastgestelde tekortkomingen in de uitvoering daarvan en in hoeverre corrigerende maatregelen door management zijn genomen.

De aangelegenheden waarover wij rapporteren betreffen die tekortkomingen die tijdens de controle zijn geïdentificeerd en waarbij wij van mening zijn dat deze voldoende belangrijk zijn om verslag van te doen.

Onze inschatting van de aandachtspunten

In het kader van de controle van de jaarrekening 2024 en onze aanpak hebben wij een zogenaamde initiële risico-inschatting gemaakt. Wij zien de volgende aandachtspunten bij de controle van de jaarrekening van gemeente Dalfsen:

- ▶ In onze controlestandaarden (NV COS) wordt expliciet het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers) als belangrijk te onderkennen theoretisch risico benoemd. Als accountant moeten wij in onze werkzaamheden hier specifiek aandacht aan besteden. Wij zijn van mening dat de mogelijkheden, om buiten de getroffen interne beheersingsmaatregelen invloed uit te oefenen op de in de jaarrekening gepresenteerde uitkomsten, beperkt zijn. Om het resterende risico te beperken beoordelen wij schattingsprocessen en bijzondere journaalposten in detail.
- ▶ Onjuiste waardering bouwgronden in exploitatie (materiële post met verschillende schattingselementen).
- ▶ Gevolgen van ongeautoriseerde handelingen in de IT-systemen als gevolg van bevindingen vanuit de IT-audit.
- ▶ Volledigheid of juistheid van de gerapporteerde bevindingen gerelateerd aan de rechtmatigheidsverantwoording.

Aandacht voor non-compliance

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Hierbij hebben wij de naleving van wet- en regelgeving besproken, mede aan de hand van de door u opgestelde analyse in de compliance-vragenlijst.

Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

3.1 Controleaanpak

Aandacht voor fraude

Onze bevindingen

Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie of een risico omtrent het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties, mede aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse en de compliancevragenlijst, besproken (dan wel gaan bespreken) met het management, de auditcommissie en de raad. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd.

Beheersing frauderisico's

Voor gemeenten is de frauderisicobeheersing een belangrijk aandachtspunt. Het idee dat fraude voorkomen kan worden door simpelweg de gelegenheid te beperken en een klokkenluidersregeling te hebben, is een misvatting. De praktijk leert dat dit slechts een klein onderdeel is van het geheel. In feite gaat het hier om integriteitsbeheersing, waarbij het essentieel is dat medewerkers zich houden aan de verwachte gedragsnormen en dat zij zich daar ook thuis bij voelen.

Het belangrijkste is dat hierover binnen de organisatie ook regelmatig het gesprek wordt gevoerd. Zoals onderstaand zichtbaar zijn de belangrijkste bouwstenen voor de beheersing van frauderisico's geplaatst. De gemeente Dalfsen heeft een frauderisicoanalyse opgesteld, waarbij wij in het kader van diepgang nog een verbeterpunt onderkennen ten aanzien van het specifiek benoemen en beschrijven van het corruptierisico waar de organisatie aan onderhevig is.

ONZE BEVINDINGEN			
Fraude	2024	2023	Evaluatie
Frauderisicoanalyse uitgevoerd	😊	😊	Als verbeterpunt zien wij nog wel het element corruptie expliciet hierin toe te lichten en uit te schrijven.
Gedragscode, klokkenluidersregeling en incidentenregistratie	😊	😊	Door gemeente Dalfsen is dit goed ingeregeld.
Frauderisicoanalyse	😊	😊	Door gemeente Dalfsen is dit goed ingeregeld.
Incidenten	😊	😊	Ultimo 2024 geen sprake geweest van incidenten inzake fraude.
Evaluatie jaarrekening	😊	😊	Fraude komt in voldoende mate aan bod in het jaarverslag.

3.2 Onze werkzaamheden bij de processen

Belangrijkste processen

Aan de navolgende processen hebben wij specifiek aandacht geschonken tijdens onze interim-controle:

- ▶ Planning-en-control
- ▶ Inkoop en betalingsorganisatie
- ▶ Personeel
- ▶ Participatiewet
- ▶ Sociaal domein
- ▶ Subsidiebeheer
- ▶ Belastingen
- ▶ Grondexploitaties
- ▶ Verhuur
- ▶ Verbonden partijen
- ▶ Beheersing specifieke uitkeringen
- ▶ Verbijzonderde Interne controle (rechtmatigheidsverantwoording)

Voor elk proces beoordelen wij de volgende onderdelen:

- ▶ **AO/IB:** Is sprake van een actuele en toereikende procesbeschrijving met voldoende beheersingsmaatregelen?
- ▶ **IT-maatregelen:** Zijn in en rondom het systeem voldoende waarborgen getroffen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking?
- ▶ **VIC:** Heeft de VIC de interne beheersingsmaatregelen getoetst en kunnen wij daar gebruik van maken?

Indien al deze vragen positief kunnen worden beantwoord, is uw organisatie optimaal in control en kunnen ook wij gebruik maken van uw eigen interne beheersing. De vaak tijdrovende en gedetailleerde gegevensgerichte werkzaamheden (die ook nog eens achteraf plaatsvinden), kunnen dan beperkt blijven tot een minimum.

Een totaal overzicht van de effectiviteit van de processen is opgenomen in hoofdstuk 3.4. De processen waar een significant (fraude)risico mee gemoeid is dan wel waar (significante) bevindingen zijn geconstateerd tijdens onze werkzaamheden zijn vervolgens nader uitgewerkt.

3.3 Overzicht van onze bevindingen bij de processen

Totaaloverzicht processen

In het volgende overzicht geven wij weer in hoeverre de processen voldoen aan de genoemde normen (zie ook hoofdstuk 3.5 t.a.v. ICT).

Processen					
	Opzet/ bestaan 2024	Opzet/ bestaan 2023	Impact IT	VIC	Toelichting
Planning & Control					Sprake van een nieuwe detailbevinding op memoriaalboekingen. Op de controle van memoriaalboekingen is functiescheiding niet afgedwongen.
Inkopen & Aanbestedingen					Detailbevindingen liggen in lijn met voorgaand jaar. De verbeterpunten zien toe op de afdwingbaarheid van de ingericht beheersing en verplichten/contractmanagement.
Personeel					Proces personeelskosten is in opzet adequaat.
Belastingen			-	-	Het proces is goed ingericht.
Omgevingsvergunningen			-		Sprake van een nieuwe detailbevinding inzake omgevingsvergunningen.
Verhuur			-		De opzet is ingericht, het inrichten van voldoende AO/IB aangaande het proces verhuur betreft de vervolgstap. Wij kiezen voor een gegevensgerichte controleaanpak.
Subsidiebeheer					De aandachtspunten met betrekking tot het proces zien toe op de zichtbaarheid van de kwaliteitstoets en de diepgang daarvan. Verbetering is zichtbaar, maar nog geen volledige opvolging van onze detailbevindingen.
Sociaal Domein					Het proces is goed ingericht. Als gevolg van IT-bevindingen kunnen wij niet systeemgericht steunen.
Participatiewet					Het proces is goed ingericht. Als gevolg van IT-bevindingen kunnen wij niet systeemgericht steunen.
Grondexploitaties			-	-	Conform voorgaand jaar blijft de interne beheersing rondom het opstellen van uw grondexploitaties en de onderliggende uitgangspunten een belangrijk aandachtspunt. Wij zullen de aannames ten behoeve van de schattingen ten tijde van de jaarrekeningcontrole controleren. De betrokkenheid van de VIC ten aanzien van het schattingsproces van de grondexploitaties kan verder verbeterd worden. Wij hanteren een gegevensgerichte controleaanpak.
Verbonden partijen			-		Beheersing van het proces is toereikend, per jaareinde van belang om tijdig de jaarrekening van de verbonden partijen te analyseren.
Beheersing specifieke uitkering					Verdere verbetering ziet toe op primaire registraties en standaardiseren van het financiële administratieve verantwoordingsproces.

3.4 Overzicht van onze bevindingen inzake de IT General Controls

IT-audit algemeen

In het kader van de jaarrekeningcontrole is een IT-audit uitgevoerd. De IT-audit is primair gericht op de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking ten behoeve van de totstandkoming van de jaarrekening. Dit betekent dat de IT-audit zich niet primair richt op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Het inzicht in de gebruikte IT-applicaties en ondersteunende IT-infrastructuur, vormen een onderdeel van het inzicht in de interne beheersing. Algemene IT-beheersingsmaatregelen (hierna: IT General Controls) rond de IT-processen leveren een belangrijke bijdrage aan het mitigeren van de risico's die voortkomen uit het gebruik van IT.

Bevindingen IT General Controls

Hierna is een overzicht van onze bevindingen opgenomen met betrekking tot de opzet en het bestaan van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte IT General Controls voor zover relevant voor de jaarrekeningcontrole. De impact van de bevindingen met betrekking tot de IT General Controls zal bij de betreffende processen worden behandeld.

Per bevinding is de status in het huidige jaar en in het voorgaande jaar aangegeven met betrekking tot de onderzochte IT-applicaties, zijnde I-Financiën en Suite4SociaalDomein, en de hieraan gerelateerde IT-infrastructuur voor zover relevant voor de jaarrekeningcontrole. Onze relevante bevindingen en overige IT-gerelateerde bevindingen treft u op de volgende pagina's aan.

De scope van relevante IT General Controls wordt jaarlijks beoordeeld en kan hierdoor afwijken van de scope van voorgaande jaren.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW aandacht te besteden aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij hebben de automatiseringsorganisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De interim-controle heeft tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor een verdere uitwerking van de bevindingen over de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking verwijzen wij naar de volgende pagina's.

3.4 Overzicht van onze bevindingen bij de IT General Controls

Per applicatie

OVERZICHT EN EVALUATIE VAN ITCG - PER APPLICATIE	I-Financiën		Suite4SociaalDomein	
	2024	2023	2024	2023
Logische toegangsbeveiliging				
LT.1 - Procedure autorisatiebeheer	😊	😞	😊	😞
LT.2 - Periodieke controle op toegang en juistheid ingerichte autorisaties	😊	😞	😊	😞
LT.3 - Identificatie van gebruikers voor toegang tot applicaties	😊	😊	😊	😊
LT.4 - Authenticatie	😊	😊	😊	😞
LT.5 - Administrator- en superuser-accounts	😊	😞	😞	😊
LT.6 - Database-toegang	—	—	😞	—
Change management				
CM.1 - Wijzigingsbeheer applicaties	😊	😞	😞	😞
Continuïteit				
CON.1 - IT Continuïteit	😊	😞	😞	😞
Serviceorganisatie			2024	2023
SO.1 - PinkRocade			😊	😞
SO.2 - Shared Service Center ONS			😞	😞

